

Original Research / Özgün Araştırma

Knowledge of Pregnant Women on Efficiency and Safety of Influenza Vaccine

Gebelerin Grip Aşısı Etkinliği ve Güvenirliği Hakkında Bilgi Düzeyi

Sabri Oktay¹, Mehmet Arslan*², Nilüfer Emre², Tamer Edirne², Aysun Özşahin²

ABSTRACT

Objectives: Seasonal influenza is an infectious disease that causes significant losses in social and economic aspects as well as its direct impact on health, especially in risk groups. Serious complications, secondary pneumonia, stillbirth, acute respiratory failure risk and preterm birth can be seen in the 2nd and 3rd trimesters due to influenza. It is known that the flu vaccine is extremely effective and safe during pregnancy. Our aim in this study is to evaluate the knowledge level of pregnant women followed up in Pamukkale University gynecology and obstetrics outpatient clinic about the efficacy and safety of influenza vaccine. **Method:** Our study was conducted on pregnant women who applied to Pamukkale University Medical Faculty Hospital Gynecology and Obstetrics outpatient clinic in June-August 2017. The research is a descriptive study. Multiple pregnancies, those who did not speak Turkish, and those who did not want to participate in the study were not included in the study. **Results:** The average age of 205 people participating in our study was 28.8 + 0.89 and 56.6% (n = 116) were housewives. 50.7% of the pregnant women (n = 104) stated that they do not have information about the efficacy and safety of the flu vaccine. We found that 10.2% (n = 21) of the participants in our study had the flu vaccine before conceiving, and 70.2% (n = 144) thought that the flu vaccine was harmful for pregnant women. 66.3% of the participants (n = 136) learned from their family physician that they should have flu vaccine during pregnancy. As the education level of the participants increased, the state of knowing in which health institution the flu vaccine would be administered increased statistically significantly (p = 0.03). Those who thought that the flu vaccine was an effective and safe method of prevention had statistically significantly more influenza vaccine before they got pregnant (p < 0.001). Those who thought that the flu vaccine was not an effective and safe method of prevention, statistically significantly more thought that getting the flu vaccine while pregnant was harmful (p < 0.001). **Conclusion:** We found that approximately half of the pregnant women participating in the study did not have information about the safety of the flu vaccine and the majority of them thought that the flu vaccine was harmful for the pregnant women. However, pregnant women who found the flu vaccine effective and safe had more pre-pregnancy vaccines. In addition, the increase in education level was effective in the rate of knowing the centers where the flu vaccine was given.

Key words: Pregnancy, Influenza Vaccines, Efficiency, Safety, Knowledge

ÖZET

Amaç: Mevsimsel grip özellikle risk gruplarında sağlık üzerine doğrudan etkisinin yanı sıra, sosyal ve ekonomik açılarından da önemli kayıplara neden olan bir enfeksiyon hastalığıdır. Gripbe bağlı 2. ve 3. trimesterde ciddi komplikasyonlar, sekonder pnömoni, ölü doğum, akut solunum yetmezliği riski ve erken doğum görülebilmektedir. Grip aşısının, gebelik sırasında son derece etkili ve güvenli olduğu bilinmektedir. Bu çalışmadaki amacımız, Pamukkale Üniversitesi kadın hastalıkları ve doğum polikliniğinde takip edilen gebelerin, grip aşısının etkinliği ve güvenilirliği hakkında bilgi düzeylerini değerlendirmektir. **Yöntem:** Araştırmamız, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniğine 2017 Haziran-Ağustos aylarında başvuran gebelerde yapılmıştır. Araştırma, tanımlayıcı bir çalışmadır. Çoğul gebelik olanlar, Türkçe bilmeyenler, çalışmaya katılmak istemeyenler çalışmaya dahil edilmemiştir. **Bulgular:** Çalışmamıza katılan 205 kişinin yaş ortalaması 28,8 + 0,89 ve %56,6'sı (n=116) ev hanımı idi. Gebelerin %50,7'si (n=104) grip aşısının etkinliği ve güvenilirliği hakkında bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir. Çalışmamıza katılanların %10,2'sinin (n=21) gebe kalmadan önce grip aşısı yaptırdığını, %70,2'sinin (n=144) grip aşısının gebeler için zararlı olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Katılımcıların %66,3'ü (n=136) gebelik sürecinde grip aşısı olması gerektiğini aile hekiminden öğrenmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça, grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumu istatistiksel anlamlı bir şekilde artmıştır (p=0,03). Grip aşısının, etkili ve güvenli bir korunma yöntemi olduğunu düşünenler, istatistiksel anlamlı olarak daha fazla gebe kalmadan önce grip aşısı yaptırmıştı (p<0,001). Grip aşısının etkili ve güvenli bir korunma yöntemi olmadığını düşünenler, istatistiksel anlamlı olarak daha fazla gebeyken grip aşısı yaptırmamanın zararlı olduğunu düşünüyordu (p<0,001). **Sonuç:** Çalışmaya katılan gebelerin, yaklaşık yarısı grip aşısının güvenilirliği hakkında bilgiye sahip olmadığını ve büyük çoğunluğunun grip aşısının gebeler için zararlı olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Ancak grip aşısını etkili ve güvenli bulan gebeler, daha fazla oranda gebelik öncesinde dönemde grip aşılarını yaptırmışlardı. Ayrıca eğitim düzeyi artışı, grip aşısının yapıldığı merkezleri bilme oranında etkili bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Gebelik, Grip aşıları, Etkinlik, Güvenlik, Bilgi

Received / Geliş tarihi: 20.05.2021, Accepted / Kabul tarihi: 08.12.2021

¹ Burdur Bucak İlçe Sağlık Müdürlüğü,

² Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı

*Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Mehmet Arslan, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Denizli-TÜRKİYE, E-mail: mehmt.arslann@gmail.com

Oktay S, Arslan M, Emre N, Edirne T, Özşahin A. Knowledge of Pregnant Women on Efficiency and Safety of Influenza Vaccine. TJFMPC, 2022;16(1): 32-39.

DOI: 10.21763/tjfmprc.929727

GİRİŞ

İnfluenza virüsü, her yaşta insanda değişen şiddette solunum yolu hastalıklarına ve dünya çapında salgınlara neden olur.¹ Bu salgınlar tipik olarak kış aylarında görülür ve risk altındaki kişilerde ciddi morbidite ve mortaliteye neden olabilir.¹ Mevsimsel grip, özellikle risk gruplarında sağlık üzerine doğrudan etkisinin yanı sıra, sosyal ve ekonomik açılarından da önemli kayıplara neden olan bir enfeksiyon hastalığıdır.² Mevsimsel grip, en sık görülen enfeksiyonlardan biridir ve hamile kadınlar morbidite ve mortalite açısından daha fazla risk altındadır.³ Gribe bağlı, gebelikte ciddi komplikasyonlar, sekonder pnömoni, ölü doğum, akut solunum yetmezliği ve erken doğum görülebilmektedir ve gribe bağlı mortalite gebelerde %2–3 civarındadır ve en riskli dönem 3. trimesterdir.⁴

Grip hastalığına karşı aşılama, gebelik sırasında grip hastalığının yükünü hafifletmek için en etkili müdahaledir; yine de aşılama oranları bu hasta popülasyonunda yetersiz kalmaktadır.⁵ Özellikle, 28–32. gestasyon haftasında yapılan aşıların oluşturduğu bağışıklık yanıtı yeni doğan için daha etkin koruma sağlamaktadır.⁶ Oluşan antikorlar, pasif bağışıklama yoluyla ilk altı ay yeni doğan bebeği de korumaktadır ve bebeğin solunum yolu enfeksiyonları nedeniyle hastaneye yatışını azaltmaktadır.⁷ Gebelere yapılan grip aşılmasının, influenza enfeksiyonu olan bebeklerde ve buna bağlı hastaneye yatış riskinde sırasıyla %48 ve %72 oranında azalma ile ilişkili olduğunu bildirilmiştir.⁸ Bu nedenle gebe aşılması önündeki sosyal, lojistik, tıbbi engellerin irdelenip çözüm bulunması gerekmektedir.

Gebe kadınlar arasında influenza ile ilişkili ölüm hızlarındaki artış, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1916–1919 ve 1957–1958 yılları arasındaki pandemilerde belgelenmiştir.⁹ Kanada verileri, 1994–2000 yılları arasında gebe kadınlar arasında influenzaya atfedilen hastaneye yatış oranlarının 150/100000 olduğunu göstermektedir ve bu değer hamile olmayan kadınlardan daha yüksektir.¹¹ Ülkemizde, 2009–2010 influenza salgınında en fazla ölüm gebeler, 65 yaş üstü kişiler, 0–4 yaş ve kronik hastalığı olanlarda görülmüştür.¹² Yapılan çalışmalar, grip aşılmasıyla mortalitenin %76 oranında önlenilebileceğini göstermektedir.¹²

Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezlerine (CDC) göre, 6 aylık ve üzeri tüm kişilerin yıllık olarak mevsimsel grip aşısı yaptırmaları önerilmektedir.¹³ Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü ve Sağlık Bakanlığı gebeliğin her döneminde influenza mevsimi boyunca gebelerin aşılmasını tavsiye etmektedir, fakat ülkemizde sadece 2. ve 3.

trimesterde olan gebelere geri ödeme kapsamında uygulanmaktadır.^{1,14,15} Tüm çalışma ve önerilere rağmen gebelerde grip aşısı uygulanma oranları, örneğin ABD'de 2006 yılında %10'lar civarında saptanmıştır.¹⁶ Türkiye için elimizde sağlıklı veri olmamasına rağmen bu rakamın daha da düşük olduğu tahmin edilebilmektedir.

Yapılan çalışmalara rağmen, mevsimsel grip ile ilgili aşılamanın etkinliği, güvenilirliği hakkında bilgi düzeyini ölçen çok az çalışma yapılmıştır. Çalışmamız ile gebelerin grip aşısına olan güven ve bilgi eksikliğini tespit edip, grip aşısının yaygınlaştırılması ve grip aşısı hakkındaki endişelerin giderilmesini sağlamak hedeflenmiştir.

Bu çalışmada, Pamukkale Üniversitesi Hastaneleri'nde kadın doğum polikliniğinde takip edilmekte olan gebelerin, grip aşısının etkinliği ve güvenilirliği hakkında bilgi düzeylerinin araştırılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmamız tanımlayıcı bir çalışma olup, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum gebe polikliniğe 2017 Haziran-Ağustos aylarında başvuran gebelerde yapılmıştır. Bu araştırmaya, Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun, onayı ile başlanmıştır. Araştırma, evreni bilinmeyen örneklem hesaplamasına göre hesaplandı. Yapılan güç analizi sonucunda %95 güven ve %90 güç ile çalışmaya en az 176 kişi alınması gerektiği hesaplanmıştır.

Araştırma için planlanan Haziran-Ağustos 2017 tarihleri arasında toplam 245 kişi çalışmaya davet edilmiştir. Toplam 205 kişi (%83) anket sorularına cevap vermeyi kabul etmiştir. Anket yüz-yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Çoğul gebelik olanlar, Türkçe bilmeyenler, çalışmaya katılmak istemeyenler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmada kullanılan anket formu, araştırmacılar tarafından literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Bağımlı değişkenlerimiz; aşı hakkında güvenilirlik ve etkinlik inancı soruları, grip aşısı hakkında bilgi düzeyi soruları ve grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumudur. Bağımsız değişkenler ise; yaş, eğitim durumu, gelir durumu, meslek, gebelerin gebe kalmadan önce grip aşısı olup olmadıkları ve gebeyken grip aşısı yaptırmının zararlı olup olmadığı bilgisidir. İlk bölümde katılımcıların sosyodemografik özelliklerini sorgulayan 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde, araştırmaya katılanların, grip aşısı

hakkında güvenilirlik ve etkinlik inancını sorgulayan 10 soru bulunmaktadır. Sorulardan biri, 12 adet önermeden oluşmakta ve bireylerin grip aşısı hakkında bilgi düzeyini ölçen doğru, yanlış şeklinde cevaplardan oluşmaktadır.

Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu görsel (histogram) ve analitik yöntemlerle (Kolmogorov-Smirnov testleri) ile incelenmiştir. Çalışmada, toplanmış olan verilerden sayısal olanlar ortalama, ortanca, standart sapma, değer aralığı; kategorik veriler ise oran, yüzde gibi tanımlayıcı yöntemlerle ifade edilmiştir. Sosyodemografik özellikler, grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumuna göre Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Aşı olma durumu ve aşı zarar inancının, grip aşısı etkinlik düzeyi algısı ile karşılaştırılması Ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. İstatistiksel olarak yapılan alt grup analizlerinde $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir. Analizlerde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmamıza katılan 205 kişinin yaş ortalaması $28,8 \pm 0,89$, %60'ı ($n=123$) 19-29 yaş aralığında, %43,4'ü ($n=89$) ilköğretim mezunu, %29,8'i ($n=61$) lise, %21,5'i ($n=44$) lisans mezunu ve %54,1'i ($n=111$) asgari ücret altında gelire sahipti. Çalışmaya katılanların %56,6'sı ($n=116$) ev hanımı, %14,1'i ($n=29$) işçi, %8,3'ü ($n=17$) memur, %3,9'u ($n=8$) esnaf idi.

Çalışmamıza katılanların %10,2'sinin ($n=21$) gebe kalmadan önce grip aşısı yaptırdığı, %70,2'sinin ($n=144$) grip aşısının gebeler için zararlı olduğunu düşündükleri saptanmıştır (Tablo 1). Gebeyken grip aşısı yaptırmanın zararlı olduğunu düşünen gebelerin %43,7'si ($n=63$) yan etki yapacağını düşündüğü için, %23,6'sı ($n=34$) aşının gerekliliğine inanmadığı için grip aşısı olmak istemediğini belirtirken, %52,1'i ($n=75$) C vitamini takviyesi alarak, %24,3'ü ($n=35$) düzenli beslenme ve spor yaparak gribe karşı korunduğunu belirtti. Gebeyken grip aşısı yaptırmanın zararsız olduğunu düşünen gebelerin %48,2'si ($n=13$) hastalığa yakalanmaktan korunmak için, %29,6'sı ($n=8$) bebeğe bulaşmayı önlemek için grip aşısı olduğunu belirtmişlerdir.

Gebelerin grip aşısı hakkında bilgi düzeyini ölçen sorular değerlendirildiğinde, en çok doğru cevaplanan %69,5 ($n=142$) ile "65 yaş üzerindeki risk grubundadır" cümlesiydi. "Gebeler riskli grup içindedir" cümlesi %61,5 ile ortalamanın üstünde doğru cevaplanmıştır. "Emziren anneler grip aşısı

olabilir" cümlesi ise %31,7 ($n=65$) ile en az doğru cevaplanan cümle olmuştur (Tablo 2).

Sorular	Cevaplar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Grip aşısı etkili ve güvenli bir korunma yöntemi midir?	Evet	58	28,3
	Hayır	43	21,0
	Bilmiyorum	104	50,7
Gebe kalmadan önce hiç grip aşısı yaptırdınız mı?	Evet	21	10,2
	Hayır	184	89,8
	Bilmiyorum	34	16,6
Gebeyken grip aşısı yaptırmak zararlı mıdır?	Evet, zararlı	144	70,2
	Hayır, zararsız	27	13,2
	Bilmiyorum	34	16,6

Gebelik sürecinde grip aşısı olunması gerektiğini, katılımcıların %66,3'ü ($n=136$) aile hekiminden, %14,6'sı ($n=30$) medya yayın organından, %12,2 'si ($n=25$) aile yakınlarından ve %6,8'i ($n=14$) kadın hastalıkları ve doğum uzmanından öğrendiğini belirtmiştir. Çalışmaya katılan gebelerin %25,9'unun ($n=53$) gebeler için grip aşısının geri ödeme kurumları tarafından ödendiğini bildiği, %49,8'inin ($n=102$) aşığı hangi sağlık kuruluşunda yapabileceğini bildiği tespit edilmiştir.

Grip aşısının, etkili ve güvenli bir yöntem olduğunu düşünenler açısından demografik özelliklerden yaş, gelir ve eğitim durumu arasında anlamlı fark gözlemlenmiştir (sırasıyla; $p=0,325$, $p=0,211$, $p=0,250$). Ancak grip aşısının etkili ve güvenli bir korunma yöntemi olduğunu düşünenler istatistiksel anlamlı olarak daha fazla gebe kalmadan önce grip aşısı yaptırmıştır ($p < 0,001$) (Tablo 3). Grip aşısının, etkili ve güvenli bir korunma yöntemi olmadığını düşünenler, istatistiksel anlamlı olarak daha fazla gebeyken grip aşısı yaptırmanın zararlı olduğunu düşünmüştür ($p < 0,001$) (Tablo 3). Yine gebeyken grip aşısının zararlı olup olmadığı durumu açısından demografik özelliklerden yaş, gelir ve eğitim durumu ile anlamlı fark gözlemlenmiştir (sırasıyla; $p=0,685$, $p=0,249$, $p=0,160$).

Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça ve gelir durumu asgari ücretin üzerinde olanlarda, grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla; $p=0,03$, $p=0,043$) (Tablo 4).

Sorular	Cevaplar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Gribe bağlı ölüm az görülür	Doğru	132	64,4
	Yanlış	73	35,6
Gebeler riskli grup içindedir	Doğru	126	61,5
	Yanlış	79	38,5
65 yaş üzerindeki risk grubu içerisindedir	Doğru	142	69,3
	Yanlış	63	30,7
Yaşlı bakım evinde kalanlar risk grubu içerisindedir	Doğru	120	58,5
	Yanlış	85	41,5
Astımlı çocuklar risk grupları içerisindedir	Doğru	130	63,4
	Yanlış	75	39,6
Kalp ve akciğer hastaları risk grubundandır	Doğru	121	59,0
	Yanlış	84	41,0
Emziren anneler aşı olabilir	Doğru	65	31,7
	Yanlış	140	68,3
Dokuz yaşından küçük bebeklere birer ay ara ile iki doz yapılmalıdır	Doğru	80	39,0
	Yanlış	125	61,0
Altı aydan küçük bebeklere grip aşısı uygulanmaz	Doğru	125	61,0
	Yanlış	80	39,0
Risk grupları için geri ödeme kurumları tarafından aşı karşılanmaktadır	Doğru	85	41,5
	Yanlış	120	58,5
Yan etkileri iki gün sürer, ender olarak aşırı duyarlılık reaksiyonları görülür	Doğru	116	56,6
	Yanlış	89	43,4
Yumurta alerjisi olanlara aşı uygulanmamalıdır	Doğru	93	45,4
	Yanlış	112	54,6

Sorular	Grip aşısı etkili ve güvenli bir korunma yöntemi midir?			İstatistiksel analiz	
	Evet	Hayır	Bilmiyorum		
	N(%)	N(%)	N(%)	p	
Gebe kalmadan önce grip aşısı oldunuz mu?				<0,001*	
	Evet	15 (25,9)	3 (7,0)		3 (2,9)
	Hayır	43 (74,1)	40 (93,0)		101 (97,1)
Gebeyken grip aşısı yaptırmak zararlı mıdır?				<0,001*	
	Evet	33 (56,9)	37 (86,0)		74 (71,2)
	Hayır	19 (32,8)	2 (4,7)		6 (5,8)
	Bilmiyorum	6 (10,3)	4 (9,3)		24 (23,1)

*Ki-kare testi

Tablo 4. Grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumunun sosyodemografik veriler ile karşılaştırılması

Sosyodemografik veriler	Grip aşısının hangi sağlık kuruluşunda yapılacağını bilme durumu		İstatistiksel analiz
	Evet	Hayır	
	N (%)	N (%)	p
Yaş			0,870
12-18	2 (2,0)	4 (3,9)	
19-29	62 (60,8)	61 (59,2)	
30-39	34 (33,3)	34 (33,0)	
40-49	4 (3,9)	4 (3,9)	
Gelir Düzeyi			0,043*
Asgari ücret altı	48 (47,1)	63 (61,2)	
Asgari ücret üzeri	54 (52,9)	40 (38,8)	
Öğrenim durumu			0,030*
Okur yazar değil	1 (1,0)	0	
İlköğretim	33 (32,4)	56 (54,4)	
Lise	30 (29,4)	31 (30,1)	
Lisans/Önlisans	31 (30,4)	13 (12,6)	
Yüksek lisans	7 (6,9)	3 (2,9)	

*Ki-kare testi

TARTIŞMA

Çalışmamıza katılanların %61,5'i, gebelerin grip açısından riskli grup içerisinde olduğunu düşünmekte, sadece %28,3'ü grip aşısının etkili ve güvenilir olduğuna inanmaktadır. Ayrıca %70,2'sinin grip aşısının gebeler için zararlı olduğunu düşündükleri görülmekte ve zararlı olduğunu düşünenlerin %43,7'si yan etki yapacağını düşündüğü için grip aşısı olmak istememektedir. Görülmektedir ki, gebelerin çoğunluğu grip için riskli grupta olduklarının farkında olsalar bile, aşının etki ve güvenine inanmadıkları ve zararlı olduğunu düşündükleri için gebelik döneminde aşı yaptırmak istememektedir.

Çalışmamıza katılanların %61,5'i, gebelerin grip açısından risk grubu içinde yer aldığını düşünmekte iken, emziren annelerin grip aşısı olmasında sakınca olmadığını bilen gebe oranı %31,7 ile oldukça düşük bulunmuştur. Çalışmamızda, gebeler için grip aşısının ücretsiz olduğunu bilmeyen gebelerin oranı %74,1 iken, yarıdan fazlası aşığı nerede yaptıracığını bilmemektedir. Diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, gebeler arasında grip aşısı ile ilgili gözlemlenen bilgi düzeyleri farklılık göstermektedir. Örneğin, Hindistan'da yapılan bir çalışmada gebelerin hiçbiri gebelik sırasında gribe karşı aşılmasını gerektiğini bilmemektedir.¹⁷ Taksdall ve arkadaşları, Avustralya'da yaptıkları çalışmada, katılımcıların %23'ünün gebelik sırasında aşılamanın güvenli olmadığına ve %30'unun kendilerini korumayacağına inandıklarını tespit etmişlerdir.¹⁸ İtalya'da Napolitano ve

arkadaşlarının çalışmasında, katılanların %34'ü, gebeyken grip aşısının zararlı olduğunu belirtmiştir.³ Pakistan'da yapılan bir çalışmada, gebelerin %75'inin aşıların gebe kadınlar için güvenli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir.¹⁹ Kul ve arkadaşları, Türkiye'de yaptıkları çalışmada, gebelere grip aşısının ücretsiz olarak uygulandığını katılımcıların %15,9'unun bildiğini tespit etmişlerdir.²⁰ Pulatoğlu ve arkadaşları, Türkiye'de yaptıkları çalışmada, gebelerin %45,6'sının gebelerin grip açısından daha riskli olduklarını ve %20'sinin aşının güvenli olduğunu bildiğini tespit etmişlerdir.²¹ Yudin ve arkadaşlarının çalışmasında, Kanada gibi gelişmişlik endeksi yüksek olan bir ülkede bile kadınların %90'ının influenza komplikasyonlarının gebelikte artmayacağı ve %80'inin influenza aşısının doğumsal anomalilere yol açabileceği gibi hatalı kanılara sahip olduğu gösterilmiştir.²² Literatürdeki bilgilere kıyasla, bizim çalışmamızda, gebeyken grip aşısının zararlı olduğuna inananların oranı çok daha fazla bulunmuştur. Bu durumun ülkemizde ki aşılar karşı olan genel bir olumsuz tutum kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Sağlıkla ilgili öneriler söz konusu olduğunda hasta düzeyinde kabul olasılığını inançlar, sosyodemografik özellikler, önceki deneyimler, beklentiler, sağlık hizmetine bakış açısı gibi etmenler etkilemektedir.²³ Çalışmamızda, gebelerin grip aşısı olmama nedenlerinin başında, aşının yan etkisinden korkmaları gelmekte, ikinci sırada aşının gerekli olduğuna inanmamaları yer almaktadır. Ertek ve arkadaşlarının, Diyarbakır ve Ankara'da yürüttükleri çalışmada gribe karşı aşı yaptırmama

nedenleri arasında gerekli görmemek ve etkinliğine güvenmemek ilk sırayı almaktadır.²⁴ Güney Kore’de gebelerin grip aşısına karşı tutum, engel ve niyet konularında yapılmış bir çalışmada, grip aşısı olmak istememenin en sık nedenleri, aşının gerekliliğine inanmamak ve güvenmemek olarak bulunmuştur.²⁵ Massimo ve arkadaşlarının, İtalya’da yaptıkları çalışmada en sık aşı olmama nedeni aşıya ihtiyaç duymamak ve aşı olması gerektiğini bilmemek olarak bildirilmiştir.²⁶ Bödeker ve arkadaşlarının, Almanya da yaptığı bir başka çalışmada da aşı yaptırmak istemeyenlerin yarısından fazlası aşıya güvensizlik belirtmekte ve yarıya yakını aşılamanın kendileri için gerekli olmadığını düşünmektedir.²⁷ Aşıya güvensiz olanlar arasından yaklaşık üçte ikisi yan etki korkusu olduğunu bildirmiştir.²⁷ Napolitano ve arkadaşları tarafından, İtalya’da yapılan bir çalışmada katılımcıların %64’ü gebeler için grip aşısı çok tehlikelidir diye bildirmiştir.³ Mayet ve arkadaşlarının Sudi Arabistan’da yaptıkları çalışmada gebelerin sadece %13’ü grip aşısını güvenli bulmuştur.²⁸ Stark ve arkadaşlarının, Amerika’da dört farklı merkezde 984 gebede yaptıkları çalışmada, aşının gribe neden olacağı, aşının güvensiz olduğu ve aşıya gerek olmadığı düşüncesi, kadınların aşığı kabul etmemesinin nedenleri olarak gösterilmektedir.²⁹ Bu veriler, dünyada kadınların grip aşısının gebelikteki güvenliği konusunda, bilgilerinin yetersiz olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda çalışmamızda da olduğu gibi yan etkilerinden korkma nedeniyle, aşı yaptırmayanların oranının yüksek olduğu düşünülebilir.

Çalışmamızda, katılımcıların %66,3’ünün gebe iken grip aşısı olunması hakkındaki bilgiyi, aile hekimlerinden edindikleri saptanmıştır. Napolitano ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, katılımcılar %62’sinin aile hekimleri tarafından bilgilendiklerini bildirmiştir.³ Suudi Arabistan’da yapılan çalışmada ise, katılımcıların %29’u grip aşısı olması gerektiğini doktordan öğrenmiştir.²⁸ Halperin ve arkadaşlarının araştırmasında yer alan gebelerin %61’i doktoru önerdiği takdirde grip aşısı yaptıracağını ve %54’ü grip aşısı bilgi kaynağı olarak hekimini/ebesini belirtmesine rağmen, sadece %20’si hekimi tarafından gebeliklerinde grip aşısı önerildiğini bildirmiştir.³⁰ Yudin ve arkadaşlarının Kanada’da yaptıkları çalışmada, gebe kadınların sadece %20’sine gebelikte veya öncesinde grip aşısı önerildiği tespit edilmiştir.²² Erazo ve Arriola’nın çalışmalarında ise, doktor tarafından aşı önerisinin olmaması, en sık aşı engeli olarak bulunmuştur.^{8,31} Bizim sonuçlarımızda literatürdeki birçok çalışmaya göre, aile hekimi tarafından bilgilendirme yüksek bulunmasına rağmen, gebelerinin grip aşısına karşı tutumunun bu durumdan etkilenmediği görülmektedir. Aile hekimlerinin gebelere grip aşısı konusunda daha sık ve yoğun bir biçimde bilgi vermesi ve aşı olmayı önermekle yetinmeyip,

faydaları ve zararsızlığı konusunda kanıta dayalı belgeler sunması ve aşığı bizzat uygulaması aşı yaptırmaya oranlarını artırabilir. Aşılama konusunda bilgi düzeyini arttırmaya yönelik çalışmalarda etkin yöntemlerden bir diğeri ise medya yayın organları ve internet ağının kullanılmasıdır. Çalışmamızda, medya tarafından bilgilendirme hekim önerisinden sonra ikinci sırada yer almıştır. Medya ve internet ağı kullanılarak grip aşısı konusunda farkındalık yaratılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

King ve arkadaşlarının Amerika’da yaptıkları çalışmada, gebelikte aşılanan kadınların %70’inden fazlasının aşı olmalarının en önemli nedeninin kendilerini ve bebeklerini gripten korumak olduğunu belirtmiştir.³² Aynı zamanda aşının gribe önlemede etkili bir yöntem olduğuna inananlar daha fazla oranda aşı yaptırmıştır.³² Offeddu ve arkadaşlarının Singapur’da yaptıkları çalışmada, grip aşısı olmanın en sık nedenleri arasında bir sağlık çalışanı tavsiyesini ve gripten korunma isteğini saptamışlardır.³³ Erazo ve arkadaşlarının Ekvador’da 842 gebede yaptıkları çalışmada, gribin gebeler için risk olduğunu bilenlerin, aşının güvenli ve etkili olduğunu düşünenlerin daha fazla oranda grip aşısı yaptırdığı saptanmıştır.⁸ Arriola ve arkadaşlarının Nikaragua’da 1303 gebede yaptıkları çalışmada, gribin gebelikte daha riskli olduğunu bilenlerin, daha fazla oranda aşı yaptırdığı bulunmuştur.³¹ Çalışmamızda, literatürdeki diğer çalışmalarla uyumlu bir şekilde grip aşısının gebelikte zararsız olduğunu düşünenlerin %48,2’sinin hastalığa yakalanmaktan korunmak için, %29,6’sının bebeğe bulaşmasını önlemek için grip aşısı almak istediği saptanmıştır. Bu sonuçlar bize göstermektedir ki, grip aşısı konusunda bilgi düzeyi ve aşıya güven arttıkça, gebelerin aşı yaptırmaya istekleri, dolayısıyla aşı oranları artmaktadır.

KISITLILIKLAR

Çalışmamız, tek bir ilde ve belirli merkezlerde yapıldığından ve kısıtlı sayıda bireye ulaşıldığından, tüm topluma genellenmesi düşünülmektedir. Çalışmamız, kesitsel ve yüz yüze anket uygulaması şeklinde olduğundan, bireyler tarafından taraflı yanıt verme gerçekleşmiş olabilmektedir. Bu durum, aşı hakkında güvenilirlik ve etkinlik inancı soruları evet-hayır şeklinde, grip aşısı hakkında bilgi düzeyi soruları doğru-yanlış şeklinde cevaplandırıldığı için olmuş olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Araştırmanın yapıldığı grupta, gebelerin çoğunluğu grip için riskli grupta olduklarının farkında olsalar bile, aşının etki ve güvenine inanmadıkları ve zararlı olduğunu düşündükleri için gebelik döneminde aşı yaptırmak istememektedir. Gebelerin, grip aşısı

konusunda bilgi düzeyi ve aşıya güveni arttıkça, aşı yaptırma istekleri, dolayısıyla aşı oranları artmaktadır. Bu konuda hekimlere ve yardımcı sağlık personellerine çok iş düşmektedir. Gebelerle uygun iletişim kurularak bilgi düzeyleri artırılabilir ve aşı tereddütlerinin azaltılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Kara F, İter H, Aydın A, et al. Pandemik influenza ulusal hazırlık planı. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Ankara; 2019. [Erişim tarihi: 04.11.2021] In: https://grip.gov.tr/depo/saglik-calisanlari/ulusal_pandemi_plani.pdf
2. Ciblak MA, Nohutçu N, Gürbüz İ, Badur S, Güldal D. Aile hekimliğinde grip ve grip aşısı: Bilmek uygulama için yeterli mi? Türk Aile Hek Derg. 2012;16(4):157-63.
3. Napolitano F, Napolitano P, Angelillo IF. Seasonal influenza vaccination in pregnant women: Knowledge, attitudes, and behaviors in Italy. BMC Infect Dis. 2017;17(1):1-7. doi:10.1186/s12879-016-2138-2
4. Sel G, Balcı S, Aynalı B, et al. Gebelerin grip aşısı yaptırmama nedenleri üzerine kesitsel çalışma. STED / Sürekli Tıp Eğitimi Derg. 2020;29(4):281-286. doi:10.17942/sted.746876
5. Shavell VI, Moniz MH, Gonik B, Beigi RH. Influenza immunization in pregnancy: Overcoming patient and health care provider barriers. Am J Obstet Gynecol. 2012;207(3 SUPPL.):S67-S74. doi:10.1016/j.ajog.2012.06.077
6. Chu HY, Englund JA. Maternal immunization. Clin Infect Dis. 2014;59(4):560-568. doi:10.1093/cid/ciu327
7. Jamieson DJ, Kissin DM, Bridges CB, Rasmussen SA. Benefits of influenza vaccination during pregnancy for pregnant women. Am J Obstet Gynecol. 2012;207(3):S17-S20. doi:10.1016/j.ajog.2012.06.070
8. Erazo CE, Erazo C V., Grijalva MJ, Moncayo AL. Knowledge, attitudes and practices on influenza vaccination during pregnancy in Quito, Ecuador. BMC Public Health. 2021;21(72):1-11. doi:10.1186/s12889-020-10061-4
9. Harris JW. Influenza Occurring In Pregnant Women: A Statistical Study Of Thirteen Hundred And Fifty Cases. JAMA. 1918;72(14):978-980.
10. Widelock D, Csizmas L, Klein S. Influenza, pregnancy, and fetal outcome. Public Health Rep. 1963;78(1):1-11. doi:10.2307/4591714
11. Schanzer DL, Langley JM, Tam TWS. Influenza-attributed hospitalization rates among pregnant women in Canada 1994-2000. J Obstet Gynaecol Canada. 2007;29(8):622-629. doi:10.1016/S1701-2163(16)32559-2
12. Celep G, Çamurdan AD. Gebelikte aşı uygulamaları. Euras J Fam Med. 2017;6(1):1-10.
13. Barry MA, Aljammaz KI, Alrashed AA. Knowledge, attitude, and barriers influencing seasonal influenza vaccination uptake. Can J Infect Dis Med Microbiol. 2020;7653745:6. doi:10.1155/2020/7653745
14. Çelen Ş, Demir N, Has R, et al. Doğum öncesi bakım yönetim rehberi. T.C.Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın No: 924, Ankara, 2014.
15. Vaccines against influenza WHO position paper – November 2012. Wkly Epidemiol Rec. 2012;87(47):461-476.
16. Naleway AL, Smith WJ, Mullooly JP. Delivering influenza vaccine to pregnant women. Epidemiol Rev. 2006;28(1):47-53. doi:10.1093/epirev/mxj002
17. Koul PA, Bali NK, Ali S, et al. Poor uptake of influenza vaccination in pregnancy in northern India. Int J Gynaecol Obstet. 2014;127(3):234-237. doi:10.1016/j.ijgo.2014.05.021
18. Taksdal SE, Mak DB, Joyce S, et al. Predictors of uptake of influenza vaccination--a survey of pregnant women in Western Australia. Aust Fam Physician. 2013;42(8):582-586.
19. Khan AA, Varan AK, Esteves-Jaramillo A, et al. Influenza vaccine acceptance among pregnant women in urban slum areas, Karachi, Pakistan. Vaccine. 2015;33(39):5103-5109. doi:10.1016/j.vaccine.2015.08.014
20. Kul G, Erdoğan N. Gebelerin mevsimsel influenza aşısı ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları. Anadolu Klin Tıp Bilim Derg. 2020;25(3):258-263. doi:10.21673/anadoluklin.747921
21. Pulatoğlu Ç, Turan G. Women's knowledge and beliefs towards vaccination for influenza during pregnancy in turkey and underlying factors of misinformation: A single-centre cross-sectional study. Cent Eur J Public Health. 2020;28(2):124-129. doi:10.21101/cejph.a5907

22. Yudin MH, Salaripour M, Sgro MD. Pregnant women's knowledge of influenza and the use and safety of the influenza vaccine during pregnancy. *J Obstet Gynaecol Canada*. 2009;31(2):120-125. doi:10.1016/S1701-2163(16)34095-6
23. Walsh JME, McPhee SJ. A systems model of clinical preventive care: An analysis of factors influencing patient and physician. *Health Educ Behav*. 1992;19(2):157-175. doi:10.1177/109019819201900202
24. Ertek M, Sevcenkan F, Kalaycioglu H, et al. Pandemic influenza A (H1N1)v vaccination status and factors affecting vaccination: Ankara and Diyarbakir 2009 data from Turkey. *Mikrobiyol Bul*. 2011 Oct;45(4):684-96.
25. Kang HS, De Gagne JC, Kim JH. Attitudes, intentions, and barriers toward influenza vaccination among pregnant Korean women. *Health Care Women Int*. 2015;36(9):1026-1038. doi:10.1080/07399332.2014.942903
26. Maurici M, Dugo V, Zaratti L, et al. Knowledge and attitude of pregnant women toward flu vaccination: a cross-sectional survey. *J Matern Neonatal Med*. 2016;29(19):3147-3150. doi:10.3109/14767058.2015.1118033
27. Bödeker B, Walter D, Reiter S, Wichmann O. Cross-sectional study on factors associated with influenza vaccine uptake and pertussis vaccination status among pregnant women in Germany. *Vaccine*. 2014;32(33):4131-4139. doi:10.1016/j.vaccine.2014.06.007
28. Mayet AY, Al-Shaikh GK, Al-Mandeel HM, Alsaleh NA, Hamad AF. Knowledge, attitudes, beliefs, and barriers associated with the uptake of influenza vaccine among pregnant women. *Saudi Pharm J*. 2017;25(1):76-82. doi:10.1016/j.jsps.2015.12.001
29. Stark LM, Power ML, Turrentine M, et al. Influenza vaccination among pregnant women: Patient beliefs and medical provider practices. *Infect Dis Obstet Gynecol*. 2016;3281975:8. doi:10.1155/2016/3281975
30. Halperin BA, MacKinnon-Cameron D, McNeil S, Kalil J, Halperin SA. Maintaining the momentum: Key factors influencing acceptance of influenza vaccination among pregnant women following the H1N1 pandemic. *Hum Vaccin Immunother*. 2014;10(12):3629-3641. doi:10.4161/21645515.2014.980684
31. Arriola CS, Vasconez N, Bresee J, Ministry of Civic Power for Health of Nicaragua, Roper AM. Knowledge, attitudes and practices about influenza vaccination among pregnant women and healthcare providers serving pregnant women in Managua, Nicaragua. *Vaccine*. 2018;36(25):3686-3693. doi:10.1016/j.vaccine.2018.05.013
32. King JP, Hanson KE, Donahue JG, et al. Survey of influenza vaccine knowledge, attitudes, and beliefs among pregnant women in the 2016-17 season. *Vaccine*. 2020;38(9):2202-2208. doi:10.1016/j.vaccine.2020.01.039
33. Offeddu V, Tam CC, Yong TT, et al. Coverage and determinants of influenza vaccine among pregnant women: A cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2019;19(1):890. doi:10.1186/s12889-019-7172-8